

УДК 378.4: [615.83+615.851.3] – 057.86 (71)
DOI <https://doi.org/10.32782/cusu-pmtp-2024-2-1>

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ (ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ) В УНІВЕРСИТЕТАХ КАНАДИ

Белкова Тетяна Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, докторант
кафедри педагогіки, педагогічного факультету
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
ORCID ID: 0000-0001-9357-8941

У статті представлено систему професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізична терапія та ерготерапія) в університетах Канади. Актуальність обраної теми визначається об'єктивною потребою суспільства у зміцненні та збереженні здоров'я населення завдяки такому важливому та соціально значущому напрямку сучасної медицини, як реабілітація. Зростаючий попит на фахівців даного профілю, здатних успішно здійснювати професійну діяльність на міжнародному ринку праці, з кожним роком набуває все більшого розвитку, привертаючи увагу значної кількості фахівців (лікарів-дослідників, фізіотерапевтів, психологів, корекційних педагогів) у всьому світі. Тому ми вважаємо необхідним ознайомитись із системою освіти країни Канади, яка довела свою конкурентоспроможність на світовому ринку.

Метою статті є аналіз змісту, специфіки та особливостей системи професійної підготовки бакалаврів і магістрів з фізичної реабілітації (фізичної терапії та ерготерапії) в університетах Канади.

Встановлено перелік вищих навчальних закладів Канади, які надають ступінь бакалавра та/або магістра в галузі фізіотерапевтичних наук. Детально описано структуру та зміст системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізична терапія та ерготерапія) в Університеті Манітоби (University of Manitoba), де основними формами навчання є лекції та практичні (лабораторні) заняття. Проведено аналіз змісту дисциплін навчального плану професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізична терапія та ерготерапія). Уточнено терміни навчання та кількість кредитів для професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізична терапія та ерготерапія) відповідно до Європейської кредитної системи (ECTS). Розглянуто особливості використання базового документа професійної підготовки бакалаврів фізичної терапії в Канаді – «Entry-Level Curriculum for Canadian Physical Therapy Programs» (Базовий навчальний план для канадських програм фізичної терапії). Базовою частиною якої є «Кваліфікаційна характеристика бакалавра з фізичної терапії», яка має ґрунтуватися на практичній діяльності, що забезпечує формування професійних навичок майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії та ерготерапії).

Таким чином, система професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізична терапія та ерготерапія) в університетах Канади – це комплекс організаційних, психолого-педагогічних заходів, які сприяють формуванню у студентів знань, умінь і навичок, необхідних для здобуття ними професійних якостей. Тому у зв'язку із суспільно важливими змінами в системі охорони здоров'я, прагненням вийти на міжнародний простір закладам вищої освіти України необхідно суттєво змінити організацію та зміст навчання, підготувати принципово нове покоління кадрів, освіта яких відповідатиме вимогам. Останнє зумовлює доцільність аналізу та впровадження передового зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії та ерготерапії).

Ключові слова: здоров'я, заклад вищої освіти, професійна підготовка, майбутні фахівці фізичної реабілітації, клінічна освіта, фізіотерапевт.

Belkova Tetyana. System of professional training of future specialists in physical rehabilitation (physical therapy and occupational therapy) in Canadian universities

The article presents the system of professional training of future specialists in physical rehabilitation (physical therapy and occupational therapy) in Canadian universities. The relevance of the chosen topic is determined by the objective need of society to strengthen and preserve the health of the population thanks to such an important and socially significant direction of modern medicine as rehabilitation. The growing demand for specialists in

this field, capable of successfully carrying out professional activities on the international labor market, is gaining more and more development every year, attracting the attention of a significant number of specialists (research doctors, physiotherapists, psychologists, correctional teachers) all over the world. Therefore, we believe that it will be necessary to get acquainted with the education system of the country of Canada, which has proven its competitiveness on the world market.

The purpose of the article is to analyze the content, specifics and features of the system of professional training of bachelors and master's in physical rehabilitation (physical therapy and occupational therapy) in Canadian universities.

A list of higher education institutions in Canada that provide bachelor's and/or master's degrees in the field of physiotherapeutic sciences has been established. The described in detail structure and content of the system of professional training of future specialists in physical rehabilitation (physical therapy and occupational therapy) at the University of Manitoba (University of Manitoba), where the main forms of training are lectures and practical (laboratory). An analysis of the content of the disciplines of the curriculum of the professional training of future specialists in physical rehabilitation (physical therapy and occupational therapy) was carried out. The terms of study and the number of credits assigned to the professional training of future specialists in physical rehabilitation (physical therapy and occupational therapy) in accordance with the European Credit System (ECTS) have been clarified. The peculiarities of using the basic document of professional training of physical therapy bachelors in Canada – «Entry-Level Curriculum for Canadian Physical Therapy Programs» (Basic Curriculum for Canadian Physical Therapy Programs) are considered.

Thus, the system of professional training of future specialists in physical rehabilitation (physical therapy and occupational therapy) in Canadian universities is a complex of organizational, psychological and pedagogical measures that contribute to the formation of students' knowledge, abilities and skills necessary for the acquisition of professional qualities. Therefore, in connection with socially important changes in the health care system, the desire to enter the international space, higher education institutions of Ukraine must significantly modify the organization and content of education; prepare a fundamentally new generation of personnel whose education will meet the requirements of domestic and foreign markets labor. The latter determines the expediency of the analysis and implementation of advanced foreign experience regarding the professional training of future specialists in physical rehabilitation (physical therapy and occupational therapy).

Key words: *health, institution of higher education, professional training, future physical rehabilitation specialists, clinical education, physiotherapist.*

Вступ. Актуальність і доцільність дослідження професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії та ерготерапії) в університетах Канади детерміновано необхідністю подолання суперечностей, що виникають між об'єктивною потребою суспільства та зростанням попиту на фізіотерапевтів в Україні, які здатні ефективно та кваліфіковано здійснювати свою професійну діяльність на міжнародному ринку реабілітаційних послуг [1, с. 38].

Реабілітаційні послуги разом із промоцією здоров'я, профілактикою хвороб, лікуванням та паліативною допомогою визнано основними стратегіями охорони здоров'я членів Світової конфедерації фізичної терапії (World Confederation for Physical Therapy – WCPT) [2].

Канада є одним з найвпливовіших членів Світової конфедерації фізичної терапії, діяльність якої спрямована на популяризацію професії та покращення глобальної системи охорони здоров'я в країні, тому потреба в канадських фахівцях в галузі реабілітації на міжнародному ринку праці в економічно розвинених країнах світу значно зросла за останні кілька років [3].

Світова медична спільнота давно зрозуміла, що біомедична модель захворювання не працює, недостатньо просто лікувати хвороби, необхідно повернути пацієнта або постраждалого до нормального соціального життя (як фізично, так і психологічно) і підготувати його або її для нових умов, наскільки це можливо [4, с. 242].

Зараз, враховуючи введення військового стану в Україні з лютого місяця 2022 року, активні воєнні дії на території держави та постійні обстріли території країни призвели до того, що медична система України, зокрема фізична терапія працює над швидким відновленням поранених та потерпілих, коли кількість поранених зростає з кожним днем, фізична реабілітація, її

впровадження та розвиток стають особливо актуальними. Адже її головна мета – надання сучасної та ефективної допомоги людям з обмеженими фізичними, розумовими чи соціальними можливостями, а також запобігання інвалідності у процесі лікування пацієнта.

Ефективність та необхідність фізичної реабілітації особливо очевидна для хворих або інвалідів унаслідок травм. Тому вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії та ерготерапії) в Україні має здійснюватись на національному рівні з використанням міжнародного досвіду.

Мета дослідження – аналіз організаційних та методичних аспектів системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії та ерготерапії) у Канаді та визначення можливостей впровадження канадського досвіду щодо підготовки фахівців з фізичної терапії в університетах України.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури засвідчив, що досвід професійної підготовки бакалаврів фізичної терапії в Канаді вивчали такі вчені, як Сінеад Патрісія Дюфур (2014), Джеффри Габраш (2015), Андреа Пассмор (2016) та визначили, що фізична терапія (ФТ) є п'ятою провідною професією в галузі охорони здоров'я Канади [5, с. 277].

Закордонний досвід професійної підготовки бакалаврів із фізичної терапії ретельно вивчав український дослідник А. М. Герцик (2010) – підготовка бакалаврів фізичної терапії в Канаді. Науковець, проаналізувавши вимоги до професійної компетентності бакалавра фізичної терапії у Канаді, вважає, що її зміст найповніше висвітлюється у «Кваліфікаційній характеристиці фізичного терапевта базового рівня». У документі визначено основні складові кваліфікації, які забезпечують ефективне виконання професійної ролі фахівця у межах всебічного, науково обґрунтованого, зорієнтованого на досягнення результатів і задоволення потреб пацієнта підходу [3, с. 16].

Сьогодні під час професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації важливого значення слід надавати новим тенденціям процесу навчання, який передбачає вдосконалення змісту та модернізації вітчизняних освітніх програм відповідно до світових стандартів. Фахівець з фізичної реабілітації повинен вміти вірно провести реабілітаційне обстеження, зробити аналіз можливих варіантів щодо лікування, поставити реабілітаційний діагноз, запровадити реабілітаційні заходи й оцінити їх ефективність, працювати в мультидисциплінарній команді [6, с. 169].

Одним із пріоритетних напрямків перспективних кроків щодо реалізації мультидисциплінарного підходу в системі реабілітації є підготовка кваліфікованого персоналу, робота якого буде спрямована в першу чергу не на хворобу чи травму пацієнта, а на процес усунення обмеження активності в результаті цього захворювання або ушкодження організму людини [4, с. 242].

Спираючись на думку Л. П. Суценко, «професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації це процес, який відображає науково-методично обґрунтовані заходи закладів вищої освіти, спрямованих на формування протягом певного терміну навчання рівня професійної компетентності особистості, який достатній для проведення фізичної реабілітації різних верств населення регіону й кваліфікованої діяльності в лікувально-профілактичних установах з урахуванням сучасних вимог ринку праці» [7, с. 277–278].

Матеріали та метод. У процесі написання статті були використані теоретичні методи: аналіз науково-методична література з питань професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії та ерготерапії) у Канаді, систематизація й узагальнення даних.

Результати. Для нашого дослідження важливим є аналіз освітніх систем провідних університетів світу, які мають високий рівень освіти [8, с. 132], тому проаналізуємо професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізична терапія та ерготерапія) у провідних університетах Канади.

Базовий рівень навчання фізіотерапевта (ФТ) можна здобути в одному з 14 університетів Канади. У процесі дослідження Ю. О. Лянного (2015) встановлено, що підготовка бакалаврів у галузі фізіотерапевтичних наук ведеться в таких закладах вищої освіти Канади: Університет Альберта, факультет медичної реабілітації (University of Alberta, Faculty of Rehabilitation Medicine); Університет Торонто, медичний факультет (University of Toronto, Faculty of Medicine); Університет Західного Онтаріо, факультет наук про здоров'я (University of Western Ontario, Faculty of Health Sciences); Університет Манітоба (University of Manitoba); Університет Оттави, Школа реабілітаційних наук (University of Ottawa, School of Rehabilitation Science) та ін. [9].

На думку канадських експертів, освіта є важливою частиною професійної діяльності майбутнього фізичного реабілітолога (фізичного терапевта). Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізичних терапевтів) ґрунтується на кваліфікаційних рівнях бакалавра (undergraduate level) та магістра (graduate level). Рівень бакалавра є основою для практичної складової, а рівень магістра – для навчальної та наукової діяльності. Основні особливості професійної діяльності бакалавра фізичної терапії описані в «Кваліфікаційній характеристиці фізичного терапевта базового рівня в Канаді». Цей документ визначає основні складові професії в рамках науково обґрунтованої, спрямованої на досягнення бажаних результатів і оптимальне задоволення потреб пацієнта [3].

Основоположним документом підготовки бакалаврів фізичної терапії у Канаді є «Базовий навчальний план канадських освітніх програм з фізичної терапії» (Entry-Level Curriculum for Canadian Physical Therapy Programs). Даний план визначає графік навчання, перелік та обсяг обов'язкових навчальних дисциплін та дисциплін за вибором студента, самостійну роботу студентів, види та обсяги проведення практик, форми проведення контролю рівня знань. Дані плани складаються на основі сучасних принципів підготовки фахівців даної спеціальності, а саме: гнучкості, стандартизації, мультидисциплінарного підходу, інноваційності [10].

При розробці освітніх програм підготовки бакалаврів з фізичної терапії звертають особливу увагу не лише на зміст «Базового плану», а також на думку, фахівців у галузі реабілітології та представників громадськості [11].

Ступінь бакалавра за спеціальністю «Фізіотерапія» розрахована на три роки навчання, один із яких присвячений фундаментальним дисциплінам (соціологія, психологія, екологія, англійська мова тощо). Даний план відповідно має п'ять основних циклів навчального матеріалу, до яких відносяться (табл. 1):

- перший курс: загальнотеоретичні та кардіо-респіраторні цикли;
- другий курс: м'язово-скелетний цикл;
- третій курс: неврологічний і спеціальний цикли [3].

Таблиця 1

**Основні дисципліни «Базового навчального плану
канадських освітніх програм з фізичної терапії»**

Групи навчальних дисциплін	Навчальні предмети
Біологічні науки	Анатомія, фізіологія, патологія, патофізіологія, біохімія, гігієна, екологія.
Прикладного спрямування	Віковий розвиток людини, біомеханіка, кінезіологія, фізична працездатність людини.
Клінічного спрямування	Фізична та функціональна фармакологія.
Психосоціального спрямування	Психологія, соціологія, культурна антропологія.
Професіоналізм та етика	Політика охорони здоров'я, законодавство та регулювання, міждисциплінарна практика, управління.
Методи наукових досліджень	Дослідження, статистика, огляди літератури.
Навчальна практика	Клінічне навчання.

Зміст навчального плану (Content Framework) (рис. 1) характеризується, як 3-мірні шари сфери, які взаємопов'язані між собою. Це відображає той факт, що знання та вміння інтегровані протягом усього навчального плану в поступово більш складних освітніх програмах з клінічного, професійного та практичного характеру підготовки.

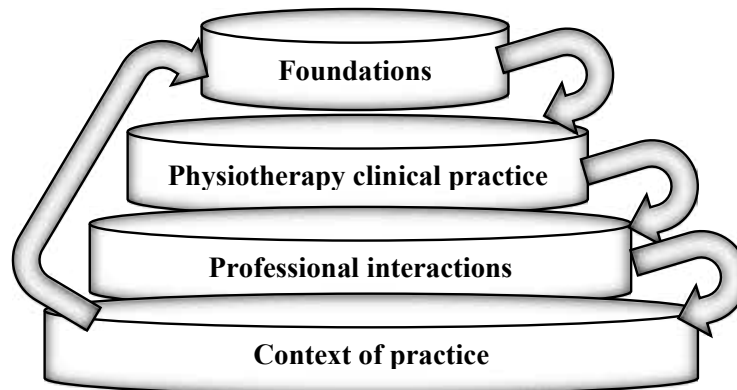

Рис. 1. Фізіотерапевтична програма навчального матеріалу

Відповідно складають чотири параметри:

- базова підготовка (Physiotherapy Curriculum Content Framework): foundations (фундаментальні знання);
- клінічна практика з фізичної терапії (Physiotherapy clinical practice);
- професійна взаємодія з фізичною терапією (Professional interactions);
- контекст практики (Context of practice) [10].

Базова підготовка фізичних терапевтів (рис. 2) вивчає науки для вступу на практику та охоплює чотири області: біологічні та фундаментальні науки (biological & basic sciences), психосоціальні науки (psychosocial sciences), наукові дослідження (scientific inquiry і професіоналізм та етика (professionalism & ethics).

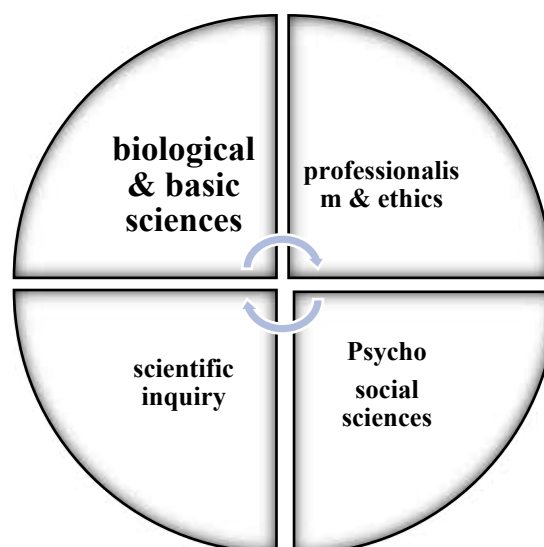

Рис. 2. Базова підготовка (Foundations)

До біологічних та фундаментальних наук відносяться: анатомія людини; фізіологія людини; патологія; імунологія та ендокринологія; генетика: фармакологія; внутрішні хвороби; біоло-

гічні теорії розвитку життя; фізика; екологія. Психосоціальні науки мають у своєму складі: культурологію, психологію, соціальні науки, психологічні теорії. Професіоналізм та етика розглядають теоретичні науки, які необхідні для професійної діяльності студента. Вони включають підготовку з професійної компетенції, етику, законодавство та регулювання. Наукові дослідження у галузі фізіотерапії спрямовані на вплив нових знань на пацієнта [12].

Практична діяльність є основною складовою підготовки спеціалістів даної галузі, яка проводиться за індивідуальним методом. За даними досліджень Герцик (2010) у Манітобському університеті практика складає 1260 годин. На першому курсі її тривалість складає 285, на другому курсі збільшується до 375, а вже на останньому її тривалість становить 600 годин. Тривалість навчання на рівень бакалавр складає 4 роки [3].

Після закінчення навчання випускникам необхідно скласти національний ліцензійний або сертифікаційний іспити для проведення комплексної оцінки здобувачів закладу вищої освіти. Він призначений для оцінки знань, вмінь та навичок і включає фізичне обстеження. Експертиза компетентності з фізичної терапії (PCE) складається з двох компонентів: письмовий та клінічний.

1. Письмовий компонент: кваліфікаційний іспит, який оцінює розуміння принципів і процесів практики фізичної терапії.

2. Клінічний компонент: оцінює знання, застосування умінь і навичок у процесі занять фізіотерапевтичної практики [13].

Університет Манітоби має угоди з 41 закладом охорони здоров'я для клінічної підготовки студентів. Це, насамперед, реабілітаційні центри, лікарні, будинки для людей похилого віку. Обов'язковою умовою є необхідність проходження хоча б однієї виробничої практики у сільській місцевості. Важливою перевагою для студентів цієї установи є можливість проходження практичної діяльності за кордоном, що постійно реалізується у зв'язку із дотриманням міжнародних стандартів підготовки фізіотерапевтів [3].

Клінічна практика є важливою складовою освітнього процесу під час професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, яка забезпечує взаємозв'язок теоретичної бази знань з їх подальшою практичною діяльністю [14].

Майбутній фахівець з фізичної реабілітації повинен знати:

- теоретичні основи загальноосвітніх дисциплін у достатньому обсязі, для успішного вирішення педагогічних та управлінських завдань та вирішення прикладних завдань спеціальності;
- спеціальні дисципліни (анатомія, фізіологія, патологія, патофізіологія та інші дисципліни за фахом);
- прикладні дисципліни фізичної терапії (кінезотерапія, масаж, лікувальна фізкультура, кінезіотерапія, фітотерапія);
- нормативно-правову базу закладу, яка займається практичною діяльністю з фізичної терапії;
- основні засади збору, систематизації та статичної обробки інформації, проведення наукових досліджень, написання матеріалів наукових видань.

Майбутній фахівець з фізичної реабілітації повинен вміти:

- застосовувати практичні знання для вирішення конкретних проблем у фізичній терапії;
- складати та застосовувати індивідуальні програми фізичної терапії;
- контролювати ефективність фізіотерапевтичної програми та вносити корективи при необхідності;
- проводити функціональну діагностику, користуючись технічними методами ФТ;
- проводити оцінку показань та протипоказань до застосування методів ФТ;
- надавати невідкладну допомогу;
- забезпечувати дотримання правил техніки безпеки на заняттях;

- формувати у населення навички здорового способу життя;
- користуватись сучасними технічними засобами та лабораторним обладнанням;
- проводити науково-дослідницьку діяльність (організація, планування та правильне ведення документації) [15].

Професія фізіотерапевта спрямована на клієнтоорієнтовані послуги, які поважають автономію та гідність пацієнта [16].

Таким чином, результати проведеного дослідження свідчать про те, що в Канаді спеціальність фізичного терапевта не є лікарською, і відповідно ця професія віднесена до «Інших спеціальностей охорони здоров'я».

Висновки. Вивчено та досліджено зміст системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у закладах вищої освіти Канади, зокрема у Манітобському університеті. Було проаналізовано «Базовий навчальний план канадських освітніх програм з фізичної терапії», який є основою для закладів освіти, де готують фахівців з фізичної терапії (ФТ), згідно з яким професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації здійснюється за безперервною 36-місячною програмою, яка має 120 кредитів та 5 блоків фундаментальних і спеціальних дисциплін та 1000 годин клінічної практики. Клінічна практика складається з п'яти блоків: PT Movement Sciences, PT Therapeutics, Cardiorespiratory PT Practice, Musculoskeletal PT Practice and Neurological PT Practice. Підготовка бакалаврів здійснюється у закладах середньої та вищої освіти Канади двома державними мовами: французькою та англійською. Підсумковий контроль у Канаді включає екзамен з компетенції у фізичній терапії, який складається з двох частин: письмової, який називається «Кваліфікаційний екзамен» та практичної, що має назву «Національний екзамен з фізичної терапії».

Досліджено сферу діяльності бакалаврів фізичної терапії після завершення навчання у закладі вищої освіти та аргументовано тим, що фізичні терапевти в Канаді працюють як самостійно, так і в мультидисциплінарній команді. Це один із головних пунктів, якого не вистачає в Україні.

Література:

1. Левитська Т. В. Особливості практичної підготовки фахівців з фізичної терапії в університетах Данії. *Фізико-математична освіта*. 2020. Вип. 2(24). Ч. 2. С. 38–45. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2020-024-2-028>.
2. Report of the Global conference on primary health care: from Alma-Ata towards universal health coverage and the Sustainable Development [Electronic resource]. Geneva: World Health Organization, 2019. 48 p. URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/330291/WHO-UHC-IHS-2019.62-eng.pdf>. (дата звернення: 28.08.2024).
3. Герцик А. М. Організаційно-методичні аспекти підготовки бакалаврів фізичної реабілітації в Канаді: автореф. дис. ... канд. наук з фіз.вих. і спорту. Київ, 2006. 23 с.
4. Осіпов В. Особливості підготовки майбутніх фізичних терапевтів до професійної діяльності в умовах реформування системи медичної реабілітації в Україні. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки*. Вип.2, Бердянськ : БДПУ, 2019. С. 241–250.
5. Мордвінова І., Ольховик А. Порівняльна характеристика системи підготовки бакалаврів за спеціальністю «Фізична терапія» в Україні та Канаді. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020, № 2 (96). С. 276–284.
6. Ситник О., Степаненко О. Практична підготовка фізіотерапевтів у медичних ВНЗ. *Здоров'я людини: теорія і практика: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю медичного інституту Сумського державного університету*. / за заг. О. О. Єжова Суми: СумДУ, 2017. С. 168–170.
7. Сущенко Л.П. Формування мотивації успішної професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2007. № 6. С. 276–279.
8. Белкова Т. О., Кушнірук С.А. Система професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії та ерготерапії) в університетах США. *Педагогіка формування творчої осо-*

бистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. /Гол. ред. А. В. Сущенко. Запоріжжя : КПУ, 2024. № 92. С. 131–135.

9. Лянной Ю. О. Зміст професійної підготовки магістрів з фізичної реабілітації в університетах Канади. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 2 (36). С. 463–470.

10. Entry-to-Practice Physiotherapy Curriculum: Content Guidelines for Canadian University Programs. *Council of Canadian Physiotherapy University Programs*. May, 2009. URL: <http://www.physiotherapyeducation.ca/Resources/National%20PT%20Curriculum%20Guidelines%202009.pdf> (дата звернення: 28.08.2024).

11. Active and Healthy The role of the Physiotherapist In Physical Activity (Briefing Paper). World Confederation for Physical Therapy. General Meeting 17-19 May, 2012 St. Julian's, Malta. URL: <http://www.erwcpt.eu/file/58> (дата звернення: 28.08.2024).

12. Core Standards of Practice for Physiotherapists in Canada. May, 2016. URL: <https://www.manitobaphysio.com/wp-content/uploads/Core-Standards-of-Practice-Final-05.05.16-002.pdf> (дата звернення: 28.08.2024).

13. Master of Physical Therapy (MPT) Program. Frequently Asked Questions. Faculty of Medicine. School of Medical Rehabilitation Department of Physical Therapy. January 23, 2013. URL: http://umanitoba.ca/rehabsciences/media/pt_faq_mpt.pdf (дата звернення: 28.08.2024).

14. Бісмак О. В. Клінічна діяльність фахівців з фізичної реабілітації в Україні: проблеми та перспективи. *Освітологічний дискурс*. 2016. № 3 (15). С. 338–351.

15. Гук С. В. Професійні функції фахівця з фізичної реабілітації. *Збірник наукових праць*. 2013. № 14. С. 66–70.

16. Description of Physiotherapy in Canada. Canadian Physiotherapy Association. 2012. URL: https://physiotherapy.ca/sites/default/files/site_documents/dopen-en.pdf (дата звернення: 28.08.2024).

References:

1. Levytska, T. (2020). Osoblyvosti praktychnoyi pidhotovky fizychnykh terapevtiv u dans'kykh universytetakh [Peculiarities of practical training of physical therapists in Danish universities]. *Fizyko-matematychna osvita*, Vol. 2(24), Ch. 2, 38–45 [in Ukrainian].

2. World Health Organization. (2019). Report of the Global conference on primary health care: from Alma-Ata towards universal health coverage and the Sustainable Development Goals. World Health Organization. Retrieved from: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/330291/WHO-UHC-IHS-2019.62-eng.pdf> [in English].

3. Hertsyk, A. M. (2006). Orhanizatsiyno-metodychni aspekty pidhotovky bakalavriv fizychnoyi reabilitatsiyi v Kanadi [Organizational and methodological aspects of training Bachelor of Physical rehabilitation in Canada]. *Extended of Candidate's thesis*. Kyiv, 23 [in Ukrainian].

4. Osipov, V. (2019). Osoblyvosti pidhotovky maybutnikh fizychnykh terapevtiv do profesiynoyi diyal'nosti v umovakh reformuvannya systemy medychnoyi reabilitatsiyi v Ukrayini [Peculiarities of training future physical therapists for professional activity in the conditions of reforming the medical rehabilitation system in Ukraine]. *Naukovi zapysky BDPU. Seriya: Pedahohichni nauky*. Vyp.2, Berdyans'k: BDPU. S. 241–250 [in Ukrainian].

5. Mordvinova, I., & Olkhovyk, A. (2020). Porivnyal'na kharakterystyka systemy pidhotovky bakalavriv za spetsial'nisty u «Fizychna terapiya» v Ukrayini ta Kanadi [Comparative characteristics of the system of training bachelors in the specialty «Physical Therapy» in Ukraine and Canada]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyini tekhnolohiyi*, 2 (96), 276–284 [in Ukrainian].

6. Sytnyk, O., & Stepanenko, O. (2017). Praktychna pidhotovka fizioterapevtiv u medychnykh VNZ [Practical training of physiotherapists in medical universities]. *Zdorov'ya lyudyny: teoriya i praktyka: materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, prysvyachenoyi 25-richchyu medychnoho instytutu Sums'koho derzhavnoho universytetu*. Sumy: Sumy State University. S. 168–70 [in Ukrainian].

7. Sushchenko, L.P. (2007). Formuvannya motyvatsiyi uspishnoyi profesiynoyi diyal'nosti maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi [Formation of motivation for successful professional activity of future specialists in physical rehabilitation]. *Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu*, 6, 276–279 [in Ukrainian].

8. Belkova, T.O., & Kushniruk, S.A. (2024). Systema profesiynoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi (fizychna terapiya ta erhoterapiya) v universytetakh SSHA. [System of professional training of future specialists in physical rehabilitation (physical therapy and occupational therapy) in US universities]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii ta zahal'noosvitniy shkolakh* : zb. nauky pr. /Hol. vyd. A. V. Sushchenko. Zaporizhzhia: KPU. № 92. S. 131–135 [in Ukrainian].

9. Liannoy, Yu.O. (2014). Zmist profesiynoyi pidhotovky mahistriv z fizychnoyi reabilitatsiyi v universytetakh Kanady [Content of professional training of master's in physical rehabilitation in Canadian universities]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnolohiyi*, 2 (36), 463–470 [in Ukrainian].
10. Entry-to-Practice Physiotherapy Curriculum: Content Guidelines for Canadian University Programs (2009). *Council of Canadian Physiotherapy University Programs*. Retrieved from: <http://www.physiotherapyeducation.ca/Resources/National%20PT%20Curriculum%20Guidelines%202009.pdf> [in English].
11. Active and Healthy (2012). The role of the Physiotherapist In Physical Activity: Briefing Paper. *World Confederation for Physical Therapy*. Retrieved from: <http://www.erwcpt.eu/file/58> [in English].
12. Core Standards of Practice for Physiotherapists in Canada (2016). Retrieved from: <https://www.manitobaphysio.com/wp-content/uploads/Core-Standards-of-Practice-Final-05.05.16-002.pdf> [in English].
13. Master of Physical Therapy (MPT) Program (2013). Frequently Asked Questions. Faculty of Medicine. School of Medical Rehabilitation Department of Physical Therapy. McDermot Avenue, Bannatyne Campus. Retrieved from: http://umanitoba.ca/rehabsciences/media/pt_faq_mpt.pdf [in English].
14. Bismak, O. V. (2016). Klinichna diyal`nist` fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi v Ukrayini: problemy ta perspekty`vy [Clinical activity of physical rehabilitation specialists in Ukraine: problems and prospects]. *Osvitolohichnyy dyskurs*, 3 (15), 338–351 [in Ukrainian].
15. Description of Physiotherapy in Canada. Canadian Physiotherapy Association (2012). Retrieved from: https://physiotherapy.ca/sites/default/files/site_documents/dopen-en.pdf [in English].
16. Huk, S.V. (2013). Profesiyni funktsiyi fakhivtsya z fizychnoyi reabilitatsiyi [Professional functions of a specialist in physical rehabilitation]. *Zbirnyk naukovykh prats`*, 14, 66–70 [in Ukrainian].